

## Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

### 3893

Vragen van het lid **Ouwehand** (PvdD) aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en van Justitie en Veiligheid over *duizenden jonge varkens en kippen die in hun stal zijn gestorven door de hitte en de afhankelijkheid van de brandweer om oververhitting van stallen te voorkomen* (ingezonden 29 juli 2019).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 10 september 2019)

#### Vraag 1

Heeft u er kennis van genomen dat op woensdag 24 juli 2019 honderden varkens in een stal in Middelharnis zijn gestorven als gevolg van de hitte in combinatie met een falend ventilatiesysteem?<sup>1</sup> Zo ja, wanneer was dit bekend op uw ministerie?

#### Antwoord 1

Ja, ik heb van dit incident en andere incidenten kennisgenomen. Zoals ik heb aangegeven in mijn brief betreur ik deze incidenten en is mijn inzet erop gericht deze in de toekomst te voorkomen. Na een incident is het ministerie snel op de hoogte (vrijwel altijd binnen 24 uur). Dat kan via meerdere routes, variërend van bijvoorbeeld contacten met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) tot berichtgeving op sociale media of door mediavragen. Over het genoemde incident is een melding binnengekomen bij de NVWA en deze is ter plekke geweest. Ik ga regelen dat dergelijke incidenten altijd gemeld moeten worden bij de NVWA.

#### Vraag 2

Hoeveel dieren stonden er in de stal?

#### Antwoord 2

In de betreffende afdelingen van de stal waren circa 1140 varkens gehuisvest.

#### Vraag 3

Hoe oud waren de dieren?

<sup>1</sup> <https://www.rijnmond.nl/nieuws/184363/Honderden-varkens-overleden-door-hitte-in-stal-Middelharnis>

Antwoord 3

De varkens hadden een leeftijd van circa 5 maanden.

Vraag 4

Hoeveel dieren zijn er precies gestorven?

Antwoord 4

Gelet op de verklaring van de houder zijn circa 900 dieren doodgegaan.

Vraag 5

Kunt u toelichten wat voor type stal dit was? Gaat het om jonge varkens die in een dichte stal met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen worden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan?

Antwoord 5

De stal waarin de varkens van circa 5 maanden oud verbleven betreft huisvesting van vleesvarkens. In deze stal is de voerverstrekking geautomatiseerd en er is een waterleidingsysteem met drinknippels voor watervoorziening. In de stal is de ventilatie mechanisch geregeld.

Vraag 6

Was de stal voorzien van luchtwassers?

Antwoord 6

De betreffende stal is voorzien van luchtwassers.

Vraag 7

Waren bij deze stal een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig, conform uw antwoord op eerdere vragen van de Partij voor de Dieren over varkens die gestikt waren nadat de ventilatie in hun stal was uitgevallen?<sup>2</sup> Wanneer heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

Antwoord 7

De veehouder is verantwoordelijk voor de aanwezigheid en het functioneren van een ventilatie-, nood- en alarmsysteem. Het is de taak van de veehouder om regelmatig te testen of deze voorzieningen werken. De veehouder beschikt over een alarmsysteem. Uit het logboek van de veehouder blijkt dat het alarmsysteem op 12 juli 2019 voor het laatst is getest. Deze veehouder beschikt daarnaast ook over een noodaggregaat die in het geval van stroomuitval kan worden ingeschakeld.

In 2009 is door de NVWA een inspectie uitgevoerd op dit bedrijf met betrekking tot de huisvesting van de dieren. Daarbij zijn geen afwijkingen geconstateerd met betrekking tot het ventilatie-, nood- en alarmsysteem.

Vraag 8

Hoe laat is de ventilatie precies uitgevallen? Hoe laat en hoe werd dit ontdekt?

Antwoord 8

Het is niet precies bekend hoe laat de ventilatie is uitgevallen. Het alarm is op 23 juli 2019 om 2:30 uur afgegaan.

---

<sup>2</sup> «In het Besluit houders van dieren is opgenomen dat in het geval dieren afhankelijk zijn van kunstmatige ventilatie, dit ventilatiesysteem voorzien moet zijn van een passend noodstelsel waarmee voldoende verse lucht kan worden aangevoerd om de gezondheid en het welzijn van het dier te waarborgen als het hoofdsysteem uitvalt. Als het ventilatiesysteem uitvalt, moet een alarmsysteem in werking treden, dat regelmatig wordt getest. Dit is de verantwoordelijkheid van de veehouder, net als het technisch onderhoud van de systemen. De NVWA houdt toezicht op de aanwezigheid van deze voorzieningen en dat de voorziening werkt», Vragen van het lid Ouwehand (PvdD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de verstikingsdood van 1.200 varkens nadat de ventilatie in hun volautomatische stal uitviel (ingezonden 14 augustus 2018), Aanhangsel Handelingen 2018–2019, nummer 479.

Vraag 9  
Hoe laat zijn de dieren gestikt?

Antwoord 9  
Dit is niet bekend.

Vraag 10  
Konden de dieren die het hadden overleefd wel zomaar «in andere stallen op het terrein» worden bijgezet? Had deze veehouder daar toevallig ruimte voor of heeft hij de maximale stalbezetting in die «andere stallen op het terrein» hiermee overschreden?

Antwoord 10  
De veehouder heeft de ventilatie handmatig weer aan kunnen zetten. Daarna zijn de dode dieren verwijderd en zijn de levende dieren bij elkaar in twee afdelingen van de betreffende stal gezet.

Vraag 11  
Zijn er dieren vervroegd afgevoerd naar de slacht als gevolg van het uitvallen van het ventilatiesysteem? Zo ja, hoeveel en wanneer?

Antwoord 11  
Er zijn geen dieren vervroegd afgevoerd naar de slacht als gevolg van het uitvallen van het ventilatiesysteem.

Vraag 12  
Heeft u er kennis van genomen dat in de nacht van dinsdag 23 op woensdag 24 juli 2019 2.100 varkens in een stal in Maarheze de verstikkingsdood zijn gestorven omdat de ventilatie was uitgevallen?<sup>3</sup> Zo ja, wanneer was dit op uw ministerie bekend?

Antwoord 12  
Ja, daarvan heb ik kennisgenomen. Na een incident is het ministerie snel op de hoogte (vrijwel altijd binnen 24 uur). Dat kan via meerdere routes, variërend van bijvoorbeeld contacten met de NVWA tot berichtgeving op sociale media of door mediavragen. Over het genoemde incident is een melding binnengekomen bij de NVWA en deze is ter plekke geweest.

Vraag 13  
Kunt u toelichten wat voor type stal dit was? Gaat het om jonge varkens die in een dichte stal met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen worden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan?

Antwoord 13  
De stal waarin zij verbleven betreft huisvesting van vleesvarkens met een leeftijd variërend tussen circa 11 weken en 6 maanden. In deze stal is de voerverstrekking geautomatiseerd en er is een waterleidingsysteem voor de verstrekking van water. In de stal is de ventilatie mechanisch geregeld.

Vraag 14  
Klopt het dat de stal was voorzien van luchtwassers, terwijl er eerder ventilatiekokers op het dak waren die zorgden voor de toevoer van verse lucht?

Antwoord 14  
De betreffende stal is voorzien van luchtwassers.

Vraag 15  
Onderschrijft u de uitspraak van de betreffende veehouder, die over het plaatsmaken van de ventilatiekokers voor luchtwassers en de toevoer van verse lucht opmerkt: «Nu moeten de luchtwassers daarvoor zorgen. Als dan de stroom uitvalt, zit alles potdicht. Het werd er meer dan 40 graden. Daardoor zijn die varkens gestikt.»?

<sup>3</sup> <https://nieuws.nl/algemeen/20190726/nvwa-onderzoekt-verstikkingsdood-2100-varkens/>

#### Antwoord 15

Ventilatie en luchtwasser zijn twee verschillende systemen in een dierverblijf. Wanneer de stroom uitvalt, vallen zowel de ventilatie als de luchtwasser (naast alle andere installaties die stroom nodig hebben) uit. Het gevolg is dat in dichte stallen geen ventilatie optreedt en geen zuurstof wordt aangevoerd voor de dieren en geen warmte wordt afgevoerd. De luchtwasser is enkel de installatie om de ventilatielucht uit de stal te reinigen. Het ventilatiesysteem zorgt voor afvoeren van de ventilatielucht en het aanvoeren van verse lucht naar de dieren. Ook in mechanisch geventileerde stallen zonder luchtwasser levert dit problemen op bij stroomuitval. Het is wel zo dat dichte stallen kwetsbaarder zijn voor dergelijke incidenten dan (open) stallen waar natuurlijk wordt geventileerd.

#### Vraag 16

Waren bij deze stal een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

#### Antwoord 16

De veehouder is verantwoordelijk voor de aanwezigheid en het functioneren van een ventilatie-, nood- en alarmsysteem. Het is de taak van de veehouder om regelmatig te testen of deze voorzieningen werken. Er waren een alarmsysteem en noodstelsel aanwezig op dit bedrijf. In 2013 is er een inspectie uitgevoerd op dit bedrijf met betrekking tot de huisvesting van de dieren. Daarbij zijn geen afwijkingen geconstateerd met betrekking tot het ventilatie-, nood- en alarmsysteem.

#### Vraag 17

Wat definieert u als een «passend noodstelsel» respectievelijk een adequaat alarmsysteem?

#### Antwoord 17

Een passend noodstelsel kan voldoende verse lucht aanvoeren om de gezondheid en het welzijn van het dier te waarborgen als het hoofdsysteem uitvalt. Een adequaat alarmsysteem treedt in werking indien het ventilatiesysteem uitvalt.

#### Vraag 18

Kunt u bevestigen dat de volautomatische stallen waarin naar schatting meer dan 90 procent van de biggen in Nederland worden vetgemest voor de slacht op afstand (kunnen) worden bestuurd via een app op de iPad, zoals de betreffende veehouder gewoon was?<sup>4</sup>

#### Antwoord 18

Het is mij bekend dat het mogelijk is om systemen op afstand te besturen. Het is mij niet bekend van welke besturing de betreffende veehouder gebruik maakte.

#### Vraag 19

Hoe laat is de ventilatie precies uitgevallen? Hoe laat en hoe werd dit ontdekt?

#### Antwoord 19

Het is niet precies bekend hoe laat de ventilatie is uitgevallen. Het alarm is omstreeks middernacht afgegaan.

#### Vraag 20

Kunt u het relaas van de veehouder bevestigen, die zegt dat het alarm wel is afgegaan, dat hij direct is gaan kijken maar dat er geen redding meer aan was?<sup>5</sup> Zo nee, hoe ging het dan?

<sup>4</sup> <http://varkensvandaag.nl/archieven/305>

<sup>5</sup> <https://nieuws.nl/algemeen/20190726/nvwa-onderzoekt-verstikkingsdood-2100-varkens/>

Antwoord 20

Wat er precies is voorgevallen wordt nog onderzocht door de NVWA. Hierover kunnen nog geen uitspraken worden gedaan.

Vraag 21

Hoe laat zijn de dieren gestikt?

Antwoord 21

Dit is niet bekend.

Vraag 22

Hoeveel dieren stonden er in de stal?

Antwoord 22

In de betreffende stal waren circa 2.100 dieren gehuisvest.

Vraag 23

Hoe oud waren de dieren?

Antwoord 23

De leeftijd van de betreffende dieren varieerde tussen circa 11 weken en circa 6 maanden.

Vraag 24

Heeft u er kennis van genomen dat op donderdag 25 juli 2019 in Neer zo'n 4.000 kippen zijn gestorven als gevolg van de hitte in de stallen waarin ze zich bevonden?<sup>6</sup> Zo ja, wanneer was dit bekend op uw ministerie?

Antwoord 24

Ja, daarvan heb ik kennisgenomen. Na een incident is het ministerie snel op de hoogte (vrijwel altijd binnen 24 uur). Dat kan via meerdere routes, variërend van bijvoorbeeld contacten met de NVWA tot berichtgeving op sociale media of door mediavragen. Over het genoemde incident is een melding binnengekomen bij de NVWA en deze is ter plekke geweest.

Vraag 25

Hoeveel dieren zijn er precies gestorven?

Antwoord 25

Gelet op de cijfers van de pluimveehouder zijn ongeveer 4.000 vleeskuikens dood gegaan.

Vraag 26

Kunt u toelichten wat voor type stallen dit zijn? Gaat het ook hier om dichte stallen met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen waarin de kuikens werden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan?

Antwoord 26

Het betrof vleeskuikenstallen met geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen. Daarnaast waren de stallen uitgerust met een vernevelingsleiding ten behoeve van koeling van de ingaande lucht.

Vraag 27

Waren de stallen voorzien van luchtwassers?

Antwoord 27

Dit is niet bekend.

Vraag 28

Was de ventilatie uitgevallen of deed het ventilatiesysteem het wel, maar werd het ondanks het ventilatiesysteem veel te warm in de stallen?

---

<sup>6</sup> [https://www.limburger.nl/cnt/dmf20190725\\_00116047/meerdere-kippen-omgekomen-6](https://www.limburger.nl/cnt/dmf20190725_00116047/meerdere-kippen-omgekomen-6)

Antwoord 28

De ventilatie was niet uitgevallen. Gelet op de verklaring van de pluimveehouder was de binnentemperatuur lager dan de buitentemperatuur.

Vraag 29

Waren bij deze stallen een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

Antwoord 29

De veehouder is verantwoordelijk voor de aanwezigheid en het functioneren van een ventilatie-, nood- en alarmsysteem. Het is de taak van de veehouder om regelmatig te testen of deze voorzieningen werken. Er waren een alarmsysteem en noodstelsel aanwezig op dit bedrijf. In 2016 heeft de NVWA een inspectie uitgevoerd op dit bedrijf met betrekking tot de huisvesting van de dieren. Daarbij zijn geen afwijkingen geconstateerd met betrekking tot het ventilatie-, nood- en alarmsysteem.

Vraag 30

Kunt u bevestigen dat op woensdag 24 juli 2019 de kritische grens van 34 graden Celsius in de stallen was overschreden?

Antwoord 30

Dit kan ik niet bevestigen.

Vraag 31

Kunt u bevestigen dat de gestorven dieren vleeskuikens van zes weken oud waren, die dus tegen of op hun «slachtgewicht» zaten c.q. waren?

Antwoord 31

De betreffende vleeskuikens waren van een zogeheten traag-groeiend ras en waren zeven weken oud. Deze dieren zaten op de datum van de calamiteit nog niet op het slachtgewicht.

Vraag 32

Kunt u bevestigen dat bij 34 graden Celsius of meer de hartspeer van deze dieren het kan begeven? Zo nee, hoe zit het dan?

Antwoord 32

Ik ben niet bekend met de literatuur die exact deze omgevingstemperatuur aanhaalt als kritische grens voor de kip. Wanneer een kip zijn warmte niet meer af kan geven aan de omgeving doordat de omgevingstemperatuur al hoog is, kan de temperatuur in de kip hoog genoeg oplopen om schade te veroorzaken aan verschillende organen. Dit heeft de dood van het dier tot gevolg. Naast de omgevingstemperatuur beïnvloeden ook de luchtvochtigheid en de luchtcirculatie de mate waarin het dier zijn warmte kwijt kan.

Vraag 33

Welke bezettingsgraad hanteert deze veehouder in deze stallen om kuikens vet te mesten voor de slacht?

Antwoord 33

Het betreft een vleeskuikenbedrijf met in totaal 7 stallen, waarin in alle stallen kuikens worden gehouden in categorie 3. Categorie 3 betreft een stal met een bezetting van meer dan 39 kg/m<sup>2</sup> en minder dan 42 kg/m<sup>2</sup>. Echter de afvoer in 2019 over alle stallen is gemiddeld 37,94 kg/m<sup>2</sup>.

Vraag 34

Hoeveel kuikens worden door deze veehouder in deze stallen op jaarbasis vetgemest voor de slacht?

Antwoord 34

In 2018 zijn 989.143 vleeskuikens afgevoerd naar de slacht.

Vraag 35

Hoeveel kuikens sterven normaal gesproken jaarlijks in deze stallen van deze veehouder c.q. wat is het «reguliere» sterftepercentage in deze stallen van deze veehouder?

Antwoord 35

In 2018 betrof de sterfte bij dit vleeskuikenbedrijf 27.970 kuikens. Het sterftepercentage in 2018 komt daarmee op 2,8%.

Vraag 36

Was de leeftijd van de kuikens in alle 7 stallen dezelfde, namelijk de eerder genoemde 6 weken? Zo nee, kunt u per stal specificeren hoeveel dieren er precies in de stal zaten, hoe oud de dieren waren en hoeveel van die dieren er gestorven zijn?

Antwoord 36

In alle stallen was de leeftijd van de dieren dezelfde, namelijk de eerder genoemde zeven weken.

Vraag 37

Zijn er op woensdag 24 juli 2019 ook al dieren gestorven in deze stallen? Zo ja, hoeveel?

Antwoord 37

Dit is mij niet bekend. Op 26 juli 2019 heeft de NVWA een inspectie verricht op dit bedrijf, gericht op het welzijn van de aanwezige dieren.

Vraag 38

Wanneer is de brandweer begonnen met het koelen van de daken, zodat de binnentemperatuur zou dalen?

Antwoord 38

Dit is mij niet bekend. Brandweezorg is als taak belegd bij de veiligheidsregio, waarvan er in Nederland 25 zijn. De veiligheidsregio is een vorm van verlengd lokaal bestuur. Het bestuur wordt gevormd door de burgemeesters van de inliggende gemeenten. Zij bepalen het beleid van de veiligheidsregio, waaronder de inzet van de brandweer, en leggen over de uitvoering van dit beleid verantwoording af aan de desbetreffende gemeenteraden.

Vraag 39

Hoe lang kon de brandweer blijven om de daken te koelen?

Antwoord 39

Zie het antwoord op vraag 38.

Vraag 40

Zijn er, nadat de brandweer was vertrokken op donderdag, nog meer dieren gestorven in deze stallen? Zo ja, hoeveel?

Antwoord 40

Dat is mij niet bekend.

Vraag 41

Zijn er op vrijdag en verder, in de nasleep van de hitte, nog meer dieren gestorven in deze stallen? Zo ja, hoeveel?

Antwoord 41

Dit is mij niet bekend.

Vraag 42

Zijn de dieren die het overleefd hebben inmiddels gevangen door een vangploeg, in kratten gestopt en afgevoerd naar de slacht? Zo ja, wanneer, en hoeveel dieren zijn er levend afgevoerd?

**Antwoord 42**

Ten tijde van de inspectie door de NVWA op 26 juli 2019 waren de dieren nog op het bedrijf. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 33 heeft het betreffende bedrijf 7 stallen. Op 5 en 6 augustus zijn er in totaal 134.610 vleeskuikens afgevoerd.

**Vraag 43**

Hoeveel van de levend afgevoerde dieren zijn dood aangekomen bij het slachthuis?

**Antwoord 43**

Op 5 augustus zijn er 64 dode dieren op het slachthuis aangevoerd, op 6 augustus zijn dit 54 dode dieren geweest.

**Vraag 44**

Heeft u er kennis van genomen dat op donderdag 25 juli in Swifterbant zo'n 100 tot 150 kippen zijn gestorven als gevolg van de hitte in de stal waarin ze zich bevonden?<sup>7</sup> Zo ja, wanneer was dit bekend op uw ministerie?

**Antwoord 44**

Ja, daarvan heb ik kennisgenomen. Na een incident is het ministerie snel op de hoogte (vrijwel altijd binnen 24 uur). Dat kan via meerdere routes, variërend van bijvoorbeeld contacten met de NVWA tot berichtgeving op sociale media of door mediavragen.

**Vraag 45**

Hoeveel dieren zijn er precies gestorven?

**Antwoord 45**

Over het betreffende bedrijf is geen melding binnengekomen bij de NVWA en op basis van het mediabericht kan ik niet met zekerheid achterhalen welk bedrijf het betreft.

In Swifterbant zijn drie pluimveebedrijven geregistreerd, waarvan een met twee locaties. Het is mij niet bekend om welke van de vier locaties het gaat en ik heb hier dan ook geen verdere informatie over. Zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 1 ga ik regelen dat dergelijke incidenten moeten worden gemeld.

**Vraag 46, 47, 48, 49 en 50**

Kunt u toelichten wat voor type stal dit was? Gaat het ook hier om een dichte stal met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen waarin de kuikens werden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan? Was de stal voorzien van luchtwassers?

Was de ventilatie uitgevallen of deed het ventilatiesysteem het wel, maar werd het ondanks het ventilatiesysteem veel te warm in de stallen?

Waren bij deze stal een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

Kunt u bevestigen dat de gestorven dieren vleeskuikens van zes weken oud waren, die dus tegen of op hun «slachtgewicht» zaten c.q. waren?

**Antwoord 46, 47, 48, 49 en 50**

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 45 weet ik niet welk bedrijf (en welke stal) het betreft. Bovendien worden deze gegevens niet bijgehouden en zou dat alleen ter plekke kunnen worden vastgesteld.

**Vraag 51**

Kunt u het misverstand wegnemen dat deze dieren het te warm hadden doordat ze een «dik verenpak» zouden hebben, wat de woordvoerder van de brandweer leek te denken? Bent u bereid om aan mensen uit leggen, of in elk geval hier te bevestigen, dat vleeskuikens van 6 weken oud (die dus hun

<sup>7</sup> <https://www.omroepflevoland.nl/nieuws/172872/enkele-honderden-kippen-gestikt-door-hitte-door-extreme-hitte-in-neer-brandweer-moet-140-000-dieren-koelen>



maximale leeftijd hebben bereikt) veelal juist grote gaten hebben in hun verenpak vanwege de omstandigheden waarin ze hebben moeten leven, dat zij vanwege hun zware lichaam sneller last hebben van hittestress dan normale kippen en dat zij bovendien een hoger metabolisme hebben, waardoor ze zelf ook nog eens meer warmte produceren?

Antwoord 51

Zodra een kuiken uit het ei komt heeft het reeds donsveren, daarna gaan deze donsveren geleidelijk over in een volwassen verenkleed. De mate van isolatie en bevedering is zodoende gedurende het hele leven van de kip gelijk, met uitzondering van de ruiperiode. Over de hoedanigheid van het verenkleed van deze specifieke dieren kan ik niets zeggen. Dieren met een hoog metabolisme produceren meer warmte en zullen eerder maatregelen nemen om warmte kwijt te raken dan dieren met een lager metabolisme. Hoe hoog het metabolisme van een kip is heeft enerzijds te maken met de grootte van de kip, maar ook met bijvoorbeeld de activiteit van de kip.

Vraag 52

Kunt u bevestigen dat het de brandweer kennelijk was gelukt om de temperatuur in de stal te verlagen door het dak te koelen, maar dat de dieren alsnog gestorven zijn toen de brandweer was vertrokken?

Antwoord 52

Dit kan ik niet bevestigen. Zie verder mijn antwoord op vraag 45.

Vraag 53

Hoe beoordeelt u de verklaring van de brandweer dat de luchtvochtigheid de dieren uiteindelijk fataal is geworden? Bedoelt de brandweer dat door het koelen van het dak met water de luchtvochtigheid in de stal is gestegen?

Antwoord 53

Wat de brandweer bedoelt met de verklaring is mij onbekend. Zoals ik in mijn antwoord op vraag 32 reeds toelicht beïnvloeden luchtvochtigheid en luchtcirculatie mede hoe een dier zijn warmte kwijt kan.

Vraag 54, 55, 56, 57, 58, 59 en 60

Welke bezettingsgraad hanteert deze veehouder in deze stal om kuikens vet te mesten voor de slacht?

Hoeveel kuikens worden door deze veehouder in deze stal op jaarbasis vetgemest voor de slacht?

Hoeveel kuikens sterven normaal gesproken jaarlijks in deze stal van deze veehouder c.q. wat is het «reguliere» sterftepercentage in deze stal van deze veehouder?

Zijn er op woensdag 24 juli 2019 ook al dieren gestorven in deze stal? Zo ja, hoeveel?

Zijn er op vrijdag en verder, in de nasleep van de hitte, nog meer dieren gestorven in deze stal? Zo ja, hoeveel?

Zijn de dieren die het overleefd hebben inmiddels gevangen door een vangploeg, in kratten gestopt en afgevoerd naar de slacht? Zo ja, wanneer, en hoeveel dieren zijn er levend afgevoerd?

Hoeveel van de levend afgevoerde dieren zijn dood aangekomen bij het slachthuis?

Antwoord 54, 55, 56, 57, 58, 59 en 60

Deze vragen kan ik niet beantwoorden aangezien ik niet weet welk bedrijf (en welke stal) het betreft zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 45.

Vraag 61

Zijn er buiten de gevallen die de media haalden nog meer dieren in hun stal gestorven als gevolg van de hitte? Zo nee, kunt u toelichten op basis waarvan u kunt uitsluiten dat dat is gebeurd? Zo ja, kunt u daar een overzicht van toesturen?

#### Antwoord 61

In het centrale meldingssysteem van de NVWA zijn in de periode van 22 juli tot en met 29 juli 2019 zestien meldingen binnen gekomen met betrekking tot hitte betreffende dieren in de stal: 2 over varkens en 14 over pluimvee. Deze meldingen overlappen voor een deel met de gevallen waarover in de media is bericht. Zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 1 ga ik regelen dat dergelijke incidenten moeten worden gemeld.

#### Vraag 62

Heeft u gelezen dat een mestkuikenstal in Kootwijkerbroek zo heet is geworden dat de brandweer is ingeschakeld om het dak te koelen?<sup>8</sup>

#### Antwoord 62

Ja, dat heb ik gelezen.

#### Vraag 63, 64, 65 en 66

Kunt u toelichten wat voor type stal dit is? Gaat het ook hier om een dichte stal met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen waarin de kuikens worden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan? Was de stal voorzien van luchtwassers?

Was de ventilatie uitgevallen of deed het ventilatiesysteem het wel, maar werd het ondanks het ventilatiesysteem veel te warm in de stal?

Waren bij deze stal een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

#### Antwoord 63, 64, 65 en 66

Over het betreffende bedrijf is geen melding binnengekomen bij de NVWA en op basis van het mediabericht kan ik niet met zekerheid achterhalen welk bedrijf het betreft.

In Kootwijkerbroek zijn 41 pluimveehouders geregistreerd, waarvan 2 vleeskuikenbedrijven. Bovendien worden deze gegevens niet bijgehouden en zou dat alleen ter plekke kunnen worden vastgesteld. Zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 1 ga ik regelen dat dergelijke incidenten moeten worden gemeld.

#### Vraag 67, 68, 69, 70, 71 en 72

Hoeveel dieren waren er in deze stal?

Hoe oud waren deze kuikens?

Zijn er alsnog dieren gestorven? Zo ja, hoeveel?

Welke bezettingsgraad hanteert deze veehouder in deze stal om kuikens vet te mesten voor de slacht?

Hoeveel kuikens worden door deze veehouder in deze stal op jaarbasis vetgemest voor de slacht?

Hoeveel kuikens sterven normaal gesproken jaarlijks in deze stal van deze veehouder c.q. wat is het «reguliere» sterftepercentage in deze stal van deze veehouder?

#### Antwoord 67, 68, 69, 70, 71 en 72

Deze vragen kan ik niet beantwoorden aangezien ik niet weet welk bedrijf (en welke stal) het betreft zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 63.

#### Vraag 73

Heeft u gelezen dat het dak van een pluimveestal in Otterlo donderdagavond 25 juli 2019 door de brandweer is gekoeld, omdat de hitte de kippen in gevaar bracht?<sup>9</sup>

#### Antwoord 73

Ja dat heb ik gelezen.

<sup>8</sup> <https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2417610/Brandweer-koelt-mestkuikenstal-vanwege-grote-hitte>

<sup>9</sup> <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2019/07/26/brandweer-koelt-dak-pluimveestal-otterlo>

Vraag 74, 75, 76 en 77

Kunt u toelichten wat voor type stal dit is? Gaat het ook hier om een dichte stal met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen waarin de kuikens worden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan? Was de stal voorzien van luchtwassers? Was de ventilatie uitgevallen of deed het ventilatiesysteem het wel, maar werd het ondanks het ventilatiesysteem veel te warm in de stal? Waren bij deze stal een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

Antwoord 74, 75, 76 en 77

Over het betreffende bedrijf is geen melding binnengekomen bij de NVWA en op basis van het mediabericht kan ik niet met zekerheid achterhalen welk bedrijf het betreft.

In Otterlo staan 11 pluimveebedrijven geregistreerd. Bovendien worden deze gegevens niet bijgehouden en zou dat alleen ter plekke kunnen worden vastgesteld. Zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 1 ga ik regelen dat dergelijke incidenten moeten worden gemeld.

Vraag 78, 79, 80, 81, 82 en 83

Hoeveel dieren waren er in deze stal?

Hoe oud waren deze dieren?

Zijn er alsnog dieren gestorven? Zo ja, hoeveel?

Welke bezettingsgraad hanteert deze veehouder in deze stal om kuikens vet te mesten voor de slacht?

Hoeveel kuikens worden door deze veehouder in deze stal op jaarbasis vetgemest voor de slacht?

Hoeveel kuikens sterven normaal gesproken jaarlijks in deze stal van deze veehouder c.q. wat is het «reguliere» sterftepercentage in deze stal van deze veehouder?

Antwoord 78, 79, 80, 81, 82 en 83

Deze vragen kan ik niet beantwoorden aangezien ik niet weet welk bedrijf (en welke stal) het betreft zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 74.

Vraag 84

Heeft u gelezen dat donderdagavond 25 juli 2019 op een bedrijf in Nijkerk dat eenden en kalkoenen vetmest voor de slacht een aantal stallen zo warm is geworden dat de brandweer is komen koelen?<sup>10</sup>

Antwoord 84

Ja, dat heb ik gelezen.

Vraag 85, 86, 87 en 88

Kunt u toelichten wat voor type stallen dit betreft? Gaat het ook hier om dichte stallen met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen waarin eenden- respectievelijk kalkoenkuikens worden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan?

Waren de stallen voorzien van luchtwassers?

Was de ventilatie uitgevallen of deed het ventilatiesysteem het wel, maar werd het ondanks het ventilatiesysteem veel te warm in de stallen?

Waren bij deze stal een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

Antwoord 85, 86, 87 en 88

Over het betreffende bedrijf is geen melding binnengekomen bij de NVWA en op basis van het mediabericht kan ik niet met zekerheid achterhalen welk bedrijf het betreft. Bovendien worden deze gegevens niet bijgehouden en zou

<sup>10</sup> <https://www.ad.nl/amersfoort/kalkoenenstal-bij-nijkerk-wordt-te-warm-brandweer-zorgt-voor-verkoeling-af1acbd2/>

dat alleen ter plekke kunnen worden vastgesteld. Zoals ik heb aangegeven in het antwoord op vraag 1 ga ik regelen dat dergelijke incidenten moeten worden gemeld.

Vraag 89, 90 en 91  
Hoeveel dieren waren er in deze stallen?  
Hoe oud waren deze eenden en kalkoenen?  
Zijn er alsnog dieren gestorven? Zo ja, hoeveel?

Antwoord 89, 90 en 91  
Over het betreffende bedrijf is geen melding binnengekomen bij de NVWA en op basis van het mediabericht kan ik niet met zekerheid achterhalen welk bedrijf het betreft. Bovendien worden deze gegevens niet bijgehouden en zou dat alleen ter plekke kunnen worden vastgesteld.

Vraag 92  
Heeft u gelezen dat op donderdag 25 juli 2019 bij twee varkensstallen in Gewande de stroom was uitgevallen?<sup>11</sup>

Antwoord 92  
Ja, dat heb ik gelezen.

Vraag 93, 94, 95, 96 en 97  
Kunt u toelichten wat voor type stallen dit zijn? Gaat het om jonge varkens die in een dichte stal met volledig geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen worden vetgemest voor de slacht? Zo nee, hoe zit het dan?  
Zijn de stallen voorzien van luchtwassers?  
Hoe oud zijn de dieren in deze stallen?  
Welk systeem was c.q. welke systemen waren er precies uitgevallen als gevolg van de stroomstoring?  
Hoe laat is de stroom uitgevallen en hoe laat en hoe is dit ontdekt?

Antwoord 93, 94, 95, 96 en 97  
Over het betreffende bedrijf is geen melding binnengekomen bij de NVWA en op basis van het mediabericht kan ik niet met zekerheid achterhalen welk bedrijf het betreft. Bovendien worden deze gegevens niet bijgehouden en zou dat alleen ter plekke kunnen worden vastgesteld.

Vraag 98 en 99  
Hoe laat is de brandweer gaan koelen?  
Hoe lang heeft de stroomstoring geduurd en hoe lang heeft de brandweer gekoeld?

Antwoord 98 en 99  
Dit is mij niet bekend. Zie het antwoord op vraag 38.

Vraag 100  
Waren bij deze stallen een «passend noodstelsel» en een alarmsysteem aanwezig? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst op deze locatie gecontroleerd op de aanwezigheid van deze voorzieningen? Wanneer heeft de NVWA voor het laatst gecontroleerd of de voorziening werkt?

Antwoord 100  
Hiervoor verwijs ik u naar mijn antwoord op vraag 93.

Vraag 101  
Bent u bekend met het bericht «Relatief veel aanvragen voor koelen van stallen»<sup>12</sup> waarin de Gelderse brandweer vertelt dat het geen kwestie is van «u vraagt, wij draaien»?

<sup>11</sup> <https://www.ad.nl/den-bosch/brandweer-koelt-twee-varkensstallen-in-gewande-tijdens-stroomstoring~a6596be5/>

<sup>12</sup> <https://edestad.nl/lokaal/relatief-veel-aanvragen-voor-koelen-van-stallen-622187>

Antwoord 101

Ja dat bericht heb ik gezien.

Vraag 102

Kunt u bevestigen dat hulp van de brandweer weliswaar kan worden ingeroepen door de veehouderij, maar dat de brandweer niet de hoogste prioriteit zal geven aan het koelen van stallen als er ergens anders brand is of mensen in nood zijn?

Antwoord 102

De afweging om wel of niet te koelen, ook in relatie tot inzet van de brandweer bij andere incidenten, is een regionale verantwoordelijkheid. Op grond van de Wet veiligheidsregio's (art. 25, lid 1), behoort tot de taak van de brandweer onder meer het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand. De veiligheidsregio zal op basis van de op dat moment voorkomende incidenten in haar taken een afweging maken.

Vraag 103, 104 en 105

Hoeveel verzoeken tot hulp bij het koelen van stallen zijn er de afgelopen week gedaan bij de brandweer?

Hoeveel daarvan heeft de brandweer kunnen honoreren?

Hoe vaak heeft de brandweer de actie moeten afbreken wegens andere prioriteiten of simpelweg om «manschappen en materieel te sparen en inzetbaar te houden», zoals in Swifterbant lijkt te zijn gebeurd?

Antwoord 103, 104 en 105

Zie het antwoord op vraag 38.

Vraag 106

Hoe wordt het al dan niet gebruiken van «duizenden liters water» afgewogen en aan de hand van welke criteria? Speelt de droogte daarbij een rol?

Antwoord 106

Zie hiervoor het antwoord op vraag 38.

Vraag 107

Hoeveel capaciteit heeft de brandweer beschikbaar om bij hoge temperaturen in de toekomst te helpen bij het koelen van stallen?

Antwoord 107

Zie het antwoord op vraag 38.

Vraag 108

Vindt u het verantwoord om weerloze dieren die al vanaf 26 graden Celsius te lijden hebben van ernstige hittestress, op te sluiten in potdichte stallen die afhankelijk zijn van technische ventilatiesystemen voor de aanvoer van verse lucht, wetende dat de brandweer in geval van oververhitting niet altijd kan bijspringen, en in het geval van brand zelfs bijna nooit kan voorkomen dat de dieren in de stal omkomen door verstikking?

Antwoord 108

Technische ventilatiesystemen zijn juist bedoeld om een goede kwaliteit van de omgeving van de dieren te bewerkstelligen en het klimaat zo constant mogelijk te houden. De veehouder is verantwoordelijk voor de aanwezigheid en het functioneren van een ventilatie-, nood- en alarmsysteem. Het is de taak van de ondernemer om regelmatig te testen of deze voorzieningen werken. Ook private kwaliteitssystemen zien toe op deze systemen en via de omgevingsvergunning en verzekeringen zijn vaak aanvullende voorwaarden met betrekking tot deze systemen opgesteld.

Vraag 109

Wat gaat u concreet doen om hittestress bij dieren in stallen in de toekomst te voorkomen?

Antwoord 109

De veehouders zijn degenen die hittestress bij dieren in de stal kunnen voorkomen. Zij zijn voorbereid om hun dieren te beschermen tegen grote warmte en nemen maatregelen zoals extra ventilatoren, het toepassen van nevelkoelinstallaties en wisselen onderling ervaringen en ideeën uit. Tijdens de recente extreme hitteperiode is er door zowel sectorvertegenwoordigers als NVWA extra aandacht gevraagd voor het nemen van maatregelen. Daarnaast zijn er regels over ventilatie van een stal, en dient iedereen die dieren in stallen houdt te zorgen voor (mechanische) ventilatie, een noodvoorziening en een alarmsysteem. Tijdens de extreme hitteperiode bleken uitval van de systemen in combinatie met de extreme warmte in een aantal stallen te hebben geleid tot grote problemen. De NVWA onderzoekt nu deze bedrijven.

Vraag 110

Wanneer kan de Kamer uw plannen hiervoor tegemoet zien?

Antwoord 110

Op dit moment wordt zowel door sectoren, Vee & Logistiek Nederland als door mijn Ministerie de afgelopen hitteperiode geëvalueerd en wordt bekeken of en welke stappen er kunnen en moeten worden gezet.